

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ПАВЛА ЧУБИНСЬКОГО»
ФАХОВИЙ МИСТЕЦЬКИЙ КОЛЕДЖ, СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Рішенням Приймальної комісії

Протокол № 5 від «18» березня 2025р.

Голова Приймальної комісії Академії

В. Г. Романчишин

ПРОГРАМА

проведення співбесіди

**для вступників на основі базової загальної середньої освіти
(денна форма навчання)**

на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня

«ФАХОВИЙ МОЛОДШИЙ БАКАЛАВР»

ГАЛУЗІ ЗНАНЬ В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ В14 Організація соціокультурної діяльності

ДЕТАЛІЗОВАНА ГАЛУЗЬ МІЖНАРОДНОЇ СТАНДАРТНОЇ

КЛАСИФІКАЦІЇ ОСВІТИ

0413 Management and administration

Освітня програма «ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ».

2025 р.

© Розробник Проректор з навчальної роботи, Кандидат педагогічних наук
О.М. Сергєєнко.

© Комунальний заклад вищої освіти Київської обласної ради фаховий
мистецький коледж структурний підрозділ «Академія мистецтв імені
Павла Чубинського»

© м. Київ, 2025 р.

Програма проведення співбесіди з «Історії України» для вступників на
основі БЗСО освіти, освітнього рівня Кваліфікованого робітника без ПЗСО
для вступу на освітній рівень фаховий молодший бакалавр спеціальності
В14 Організація соціокультурної діяльності, освітньо-професійної
програми «Організація соціокультурної діяльності» на основі базової
середньої освіти (денна форма здобуття освіти).

Програмні вимоги для вступників денної форми здобуття освіти
розглянута на засіданні предметної циклової комісії «Загальноосвітніх
дисциплін».

ВСТУП

Відповідно до розділу II. Прийом на навчання для здобуття фахової передвищої освіти Порядку та Правил прийому до КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського» фахового мистецького коледжу, структурного підрозділу у 2025 році, вступ на спеціальність «Організація соціокультурної діяльності». Для здобуття фахової передвищої освіти приймаються на денну форму здобуття освіти приймаються:

вступники на основі БСО одночасно із виконанням освітньої програми повної загальної середньої освіти професійного спрямування.

Вступники приймаються для здобуття фахової передвищої освіти на перший рік навчання.

Розділ III. Джерела фінансування здобуття освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра

Фінансування підготовки здобувачів освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра здійснюється: за рахунок видатків місцевих бюджетів у комунальних закладах освіти (регіональне замовлення);

за кошти фізичних або юридичних осіб (на умовах контракту).

Згідно з Порядком та Правилами прийому до КЗВО КОР «Академія мистецтв ім. П. Чубинського» фахового мистецького коледжу структурного підрозділу, розділу VII. Конкурсний відбір, його організація та проведення Конкурсний відбір на навчання для здобуття фахової передвищої освіти здійснюється:

вступ на основі БСО – за результатами співбесіди та розгляду мотиваційних листів.

Вимоги до мотиваційних листів затверджуються головами приймальних комісій та оприлюднюються на вебсайті www.chubynsky.best Академії не пізніше, ніж через місяць після набрання чинності Порядку.

У випадку використання мотиваційних листів для конкурсного відбору заклад освіти проводить перевірку мотиваційних листів на оригінальність тексту та забезпечує доступ до результатів такої перевірки уповноваженому з питань запобігання та виявлення корупції.

ПРОГРАМНІ ВИМОГИ СПІВБЕСІДИ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Для вступників на освітню програму «Організація соціокультурної діяльності» для вступу на I курс денної форми здобуття освіти на основі базової загальної середньої освіти, освітнього рівня кваліфікований робітник без повної загальної середньої освіти.

Програма складається: Історія України 7–9 класи. Програма складена на основі *Навчальні програми для закладів загальної середньої освіти. – Київ: HREC PRESS, Міністерство освіти і науки України 2022*

Обов'язкові результати співбесіди передбачають, що вступник:

- мислить історико-хронологічно, орієнтується в історичному часі, встановлює причиново-наслідкові зв'язки між подіями, явищами і процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, виявляє зміни і тривалість у житті суспільства (*хронологічна компетентність*);
- мислить геопросторово, орієнтується в соціально-історичному просторі, виявляє взаємозалежність розвитку суспільства, господарства, культури і навколишнього природного середовища (*просторова компетентність*);
- мислить критично, працює з різними джерелами інформації та формулює історично обґрунтовані запитання (*інформаційна компетентність*);
- мислить системно, виявляє взаємозв'язок, взаємозалежність та взаємовплив історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних епох; розуміє множинність трактувань минулого і сучасного та зіставляє їхні інтерпретації (*логічна компетентність*);
- усвідомлює власну гідність, реалізує власні права і свободи, поважає права і гідність інших осіб, виявляє толерантність, протидіє проявам дискримінації (*аксіологічна компетентність*).

Співбесіда з історії України спрямоване на реалізацію загальної мети яка полягає в розвитку та соціалізації особистостей вступників, формуванні їхньої національної самосвідомості, загальної культури, світоглядних орієнтирів, екологічного стилю мислення і поведінки, творчих здібностей, дослідницьких і життєзабезпечувальних навичок, здатності до саморозвитку й самонавчання в умовах глобальних змін і викликів.

Випускник ЗОШ – це патріотка/патріот України, яка/який знає її історію; носійка/носій української мови, культури, яка/який поважає культуру інших народів, вільно спілкується державною мовою, має бажання і здатність до самоосвіти, виявляє активність і відповідальність у громадському й особистому житті.

В програму співбесіди введені завдання міжпредметних зв'язків з української мови, української літератури, мистецтва, завдання для творчих робіт.

Вступник повинен вміти продекламувати літературні твори:

- **Нестор Літописець «Повість минулих літ» - охарактеризувати твір,**
- **Українські народні думи - Дума про козака Голоту, Дума про Марусю Богуславку - на вибір**
- **Українські історичні пісні «Чи не той то Хміль», Поезії з книги «Княжа Україна», «Ой Морозе, Морозенку», «Максим козак Залізник» - на вибір;**

- **Календарно-обрядові пісні** «У ржі на межі», «Ой біжить, біжить мала дівчина», «Проведу я русалочки до бору» (русальні); «Заплету віночок», «Ой вінку мій, вінку», «Купайло, Купайло!» (купальські); «Маяло житечко, маяло», «Там у полі криниченька» (жниварські), Пісні зимового циклу: «Ой хто, хто Миколая любить», «Засівна», «Нова радість стала», «Добрий вечір тобі, пане господарю!», «Щедрик, щедрик, щедрівочка» – **на вибір**;
- **Тарас Шевченко** «Катерина», «Наймичка», «За сонцем хмаронька пливе...», «Садок вишневий коло хати...», «У нашім раї на землі...», «Думка» («Тече вода в синє море»), «Іван Підкова»; «Сон» («У всякого своя доля...») - **на вибір**;
- Українська література доби Ренесансу і доби Бароко: **Григорій Сковорода**. «Бджола та Шершень», «Всякому місту – звичай і права...» - **на вибір**
- **Іван Котляревський**. «Енеїда», «Наталка Полтавка» - **уривок на вибір**
- **Іван Франко** – уривок віршів зі збірки «Зів'яле листя» - **на вибір**
- **Леся Українка** - «Мрії», «Як дитиною, бувало...», «Тиша морська» - **на вибір**.

До програми співбесіди включені творчі та практичні завдання на яких вступник демонструє вміння:

- творчо мислити,
- висловлювати та обґрунтовувати власну думку,
- представити історичний портрет,
- створювати порівняльну характеристику,
- вміти робити аналіз подій,
- створювати розповідь про історичні події,
- робити стислий опис подій,
- створювати есе,
- здійснити уявну подорож-екскурсію до історико-культурних пам'яток,
- самостійно формувати судження.

ТЕМИ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СПІВБЕСІДИ:

	Розділ	Питання до співбесіди
1. Історія України 7 клас		
1.1.	Виникнення Русі-України	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розселення літописних слов'янських племен на території сучасної України. 2. Суспільство та господарство східних слов'ян. 3. Сусіди східних слов'ян. 4. Заснування міста Київ. 5. Діяльність військово-торгових груп норманів-русів в Східній Європі.

		<ol style="list-style-type: none"> 6. Осідання русі на Середньому Подніпров'ї. 7. Виникнення киеворуської державності. 8. Внести в синхронізовану хронологічну таблицю (за зразком*) відомості про започаткування 9. виникнення Русі (Русі-України), князів/княгині Олега, Ігоря, Ольги, Святослава, їхні походи/заходи. 10. Територія розселення слов'янських племен на теренах сучасної України та їхніх сусідів, напрямки походів руських князів/княгині середини IX–X ст. 11. Визначити особливості повсякденного життя та світобачення слов'ян на теренах сучасної України в середині IX–X ст. 12. Укласти (за вимогою екзаменаційної комісії) історичний портрет княгині Ольги або князя Святослава. 13. Охарактеризувати поняття «данина», «дружина», «князь», «печеніги», «полюддя», «Русь» («РусьУкраїна»), «хозари», «язичництво»
<p>1.2.</p>	<p>Русь-Україна наприкінці X – у першій половині XI ст.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Правління руських князів наприкінці X – у першій половині XI ст. 2. Впровадження християнства. «Руська правда». 3. Влада. Суспільний устрій. Господарство. 4. Повсякдення. Села. Міста. Ремесла. Торгівля. 5. Релігійне життя. Культура. 6. Внести в синхронізовану хронологічну таблицю(за зразком*) відомості про правління Володимира Святославовича (Великого) та Ярослава Володимировича (Мудрого), хрещення Русі, утворення Київської митрополії, розгром Ярославом Володимировичем печенігів біля Києва, започаткування кодифікації руського звичаєвого права, інші (на розсуд екзаменаційної комісії). 7. Підлеглі території Русі-Україні за правління Володимира Святославовича (Великого) та Ярослава Володимировича (Мудрого). 8. Описати суспільний устрій Русі-України в першій половині XI ст. 9. Схарактеризувати на основі витягів із правової пам'ятки – «Руської правди» – становище різних верств населення Русі-України. 10. Визначити роль і вплив християнської релігії й церкви в житті руського суспільства. 11. Здійснити уявну подорож Києвом часів Володимира Святославовича (Великого) / Ярослава Володимировича (Мудрого) 12. Охарактеризувати мистецтво: діалог традицій і новаторства. (усвідомлення необхідності збереження пам'яток архітектури як художнього надбання людства) усно скласти допис (есе) про значення родинних традицій у житті людини. 14. Схарактеризувати поняття <i>поняття</i> «берестяна грамота», «бояри», «вотчина», «графіті», «ікона», «книжкові

		мініатюри», «митрополія», «мозаїка», «собор», «шлюбна дипломатія», «фреска».
1.3.	Русь-Україна у другій половині XI – першій половині XIII ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поліцентричність руської державності в другій половині XI – першій половині 2. XIII ст. 3. Вишгородський, Любецький, Уветицький (Витичівський) з'їзди князів та їхні рішення. Київське, Чернігівське Переяславське, Волинське і Галицьке князівства в середині XII – першій половині XIII ст.: політичне і соціально-економічне життя (оглядово). 4. Культура Русі-України в другій половині XI – першій половині XIII ст. 5. Кочові народи степів України X–XIII ст. 6. Крим у складі Візантійської імперії. 7. Внести в синхронізовану хронологічну таблицю (за зразком*) відомості про Вишгородський, 8. Любецький, Уветицький (Витичівський) з'їзди князів, правління спадкоємців Ярослава Володимировича (Мудрого), першу писемну згадку слова «Україна», 9. зведення Успенського собору Києво-Печерського монастиря, інші <i>(на розсуд екзаменційної комісії)</i>. 10. Розповісти про територіальні межі князівств періоду поліцентричності Русі-України та половецькі землі. 11. Укласти історичні портрети таких князів, як Святополк Ізяславович (1093–1113), 12. Ізяслав Мстиславович (1146–1154), Ростислав Мстиславович (1159–1167), Рюрик Ростиславович (1194–1210 з перервами), Мстислав Романович (1212–1223), Володимир Рюрикович (1223–1236) <i>(на вибір екзаменційної комісії)</i>. 13. Визначити характерні для Володимира Всеволодовича (Мономаха), Ігоря Святославовича <i>(на вибір вступника)</i> вчинки і риси характеру, а також описати ставлення до цього князя його сучасників; висловити та обґрунтувати власну думку про цього князя. 14. Поетичне відображення історії Київської Русі в билинах
1.4.	Волинь і Галичина кінця XII – середини XIII ст. Волинсько-Галицьке князівство («Держава Романовичів») середини XIII–XIV ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Волинь і Галичина в кінці XII – середині XIII ст. 2. Утворення Волинсько-Галицького князівства («держави Романовичів»). 3. Походи монголів на Русь. Особливості підпорядкування Волинсько-Галицького князівства («держави Романовичів») та інших князівств Русі-України Монгольській імперії (улусу Джучі/Золотій Орді). 4. Спроби організації антимонгольської коаліції. 5. Відновлення влади Романовичів на Волині та в Галичині. Коронування Данила Романовича. 6. Волинь і Галичина за наступників короля Данила. 7. «Вигасання» династії Романовичів та боротьба претендентів на її спадщину. 8. Релігійне життя. Культура Волинсько-Галицького

		<p>князівства («держави Романовичів»).</p> <p>9. Внести в синхронізовану хронологічну таблицю (за зразком*) відомості про об'єднання Волинського і Галицького князівства, битву на річці Калка, вторгнення монголів на Русь-Україну, оборону Києва від монголів, коронування Данила Романовича</p> <p>10. та інші <i>(на розсуд екзаменаційної комісії)</i>.</p> <p>11. Умовні територіальні межі Волинського й Галицького князівств, Волинсько-Галицького князівства («держави Романовичів»), держав-сусідів, напрямки монгольських походів на Русь-Україну в 1239–1242 рр.</p> <p>12. Виявити свідчення впливу культур країн Центральної Європи на повсякденне життя і розвиток мистецтв у Волинсько-Галицькому князівстві («держави Романовичів»).</p> <p>13. Представити історичний портрет князя/короля Данила (іншого князя/короля з династії Романовичів <i>на вибір вступника</i>).</p>
1.5.	<p>Руські землі в складі сусідніх держав (середина XIV – початок XVI ст.). Кримське Ханство</p>	<p>1. Інкорпорація руських земель до складу Великого князівства Литовського, Польського королівства та інших держав.</p> <p>2. Боротьба Великого князівства Литовського та Польського королівства з Тевтонським орденом. Кревська, Городельська унії та їх вплив на руську політичну еліту.</p> <p>3. Русь як окремий регіон у Польському королівстві.</p> <p>4. Луцький з'їзд монархів.</p> <p>5. Руські землі в суперництві Польщі та Литви.</p> <p>6. Київське князівство та його ліквідація.</p> <p>7. Династична ідея Руського князівства.</p> <p>8. Особливості державних устроїв Великого князівства Литовського, Польського королівства.</p> <p>9. Формування шляхетського стану.</p> <p>10. Привілеї для шляхти в Польському королівстві та привілей великого князя Казимира IV 1447 р. для землевласників Великого князівства Литовського.</p> <p>11. Права шляхти та її роль як політичного народу в становій державі.</p> <p>12. Суспільні відносини на теренах сучасної України в XIV – XV ст.</p> <p>13. Сільське господарство. Міста, магдебурзьке право. Ремесла</p> <p>14. і торгівля.</p> <p>15. Релігійне життя. Культура (політична/повсякденна) українських земель як система цінностей. Пам'ятки культури.</p> <p>16. Держава Феодоро в Криму. Утворення Кримського ханства. Суспільний устрій та культура ханства.</p> <p>17. Внести в синхронізовану хронологічну таблицю (за зразком*) відомості про: входження руських земель до складу сусідніх держав, битву на річці Сині Води,</p>

		<p>Кревську унію, Городельську унію, Луцький з'їзд монархів, утворення руських воєводств у складі Польського королівства; привілей Казимира IV 1447 р. для землевласників Великого князівства Литовського; ліквідацію Київського князівства; існування князівства Феодоро, утворення Кримського ханства і його підпорядкування Османській імперії <i>(на розсуд екзаменційної комісії)</i></p> <p>18. Території українських земель у складі Великого князівства Литовського, сусідніх держав, територію Кримського ханства, місця подій, що визначили інкорпорацію князівств південно-західної Русі в XIV – XV ст. до складу сусідніх держав.</p> <p>19. Порівняти організацію влади і суспільства в українських землях, Кримському ханстві, Великому князівстві Литовському та Польському королівстві в XV ст.</p> <p>20. Порівняти правовий статус і повсякденне життя на теренах сучасної України в XIV – XV ст. представників різних станів і етносів.</p> <p>21. Охарактеризувати поняття: «еліта», «магдебурзьке право», «магнат», «персональна унія», «самоврядування», «султан», «шляхта»</p>
1.6.	Узагальнення до курсу. Історія Русі-України в контексті середніх віків	<p>1. Здобутки середньовічного русько-українського суспільства.</p> <p>2. Особливості суспільного життя Русі-України.</p> <p>3. Внесок Русі-України у формування європейської цивілізації</p> <p>4. Сформулювати висновок про місце Русі-України в загальноєвропейських політичних, господарських і культурних процесах.</p>
3. Історія України 8 клас		
2.1.	Землі України В XVI – першій половині XVII ст.	<p>1. Статус українських земель у складі Польського королівства, Великого князівства Литовського, Священної Римської та Османської імперій, Великого князівства Московського/Московського царства, Молдавського князівства в першій половині XVI ст.</p> <p>2. Конфлікти Великого князівства Литовського з Великим князівством Московським.</p> <p>3. Реформування Польського королівства та Великого князівства Литовського (початок – 60-і рр. XVI ст.). Лівонська війна.</p> <p>4. Люблінська унія 1569 р. Устрій Речі Посполитої.</p> <p>5. Договірний характер королівської влади (особливості обрання короля та його місце в системі влади).</p> <p>6. Перші безкоролів'я як школа шляхетського самоврядування.</p> <p>7. Акт Варшавської конфедерації та «Генріхові артикули». Війни Речі Посполитої з Московським царством у першій третині XVII ст.</p> <p>8. Землі Русі-України в Речі Посполитій.</p>

9. Суб'єктність українських воєводств та концепція Русі як третього члена Речі Посполитої.
10. Множинні ідентичності.
11. Соціальна структура населення українських земель у XVI – першій половині XVII ст. (стани: шляхта, міщани, духовенство, селяни). Шляхетське судочинство.
12. II Литовський (Волинський) статут та III Литовський статут для Великого князівства Литовського.
13. Селяни та їхнє становище: кріпацтво чи підданство?
14. Елементи самоврядування.
15. Міста як простір взаємодії різних станів, етнічних і релігійних груп.
16. Господарське життя міст: цехи, торгівля. Конфесій не розмаїття. Вплив Реформації і Контрреформації на релігійну ситуацію в українських землях Речі Посполитої.
17. Кризові явища у православної церкви в XVI ст. Православні братства. Берестейська унія як спроба реформування православної церкви. Утворення унійної (греко-католицької) церкви.
18. Відновлення православної ієрархії та реформи церкви.
19. Книгодрукування. Освіта. Братські школи. Острозька слов'яно-греко-латинська школа.
20. Єзуїтські колегії. Київська (Києво-Могилянська) колегія.
21. Містобудування, архітектура, образотворче мистецтво, література XVI – першої половини XVII ст.
22. **Рекомендований перелік історичних осіб, про діяльність яких вступники можуть самостійно формувати судження на основі навчальних матеріалів і адаптованих джерел (на вибір екзаменційної комісії):** Герасим і Мелетій Смотрицькі, Іван Вишенський, Іван Федорович, Іпатій Потій, Йов Борецький, Йосип Велямин Рутський, Самійло Корецький та ін.
23. Внести в синхронізовану хронологічну таблицю (за зразком**) відомості про Радомську конституцію «Nihil novi» («нічого нового»), битву поблизу міста Орша, Литовські статuti, Пересопницьке Євангеліє, Люблінську унію, акт Варшавської конфедерації, «Генріхові» артикули, вихід друком перших книжок, заснування Острозької слов'яно-греко-латинської школи, Львівської братської школи, Київської (Києво-Могилянської) колегії тощо.
24. Адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Речі Посполитої.
25. Виокремити у витягах з Литовських статутів норми, де втілено ідеї рівності вільних людей перед законом, особистої недоторканності, юридичного захисту прав
26. вільної («шляхетної») особи, особистої відповідальності перед законом.
27. Схарактеризувати особливості політичної культури Речі Посполитої.

		<p>28. Охарактеризувати правління королів Сигізмунда I, Сигізмунда II Августа, Стефана Баторія, Сигізмунда III Вази та Владислава IV Вази.</p> <p>29. Описати повсякденне життя представників основних верств українського суспільства XVI – першої половини XVII ст.</p> <p>30. Здійснити уявну подорож-екскурсію до історико-культурних пам'яток XVI – першої половини XVII ст., визначити цінності та норми життя, які утверджували автори цих творів мистецтва (архітектури, скульптури, образотворчого мистецтва).</p>
2.2.	Становлення українського козацтва (XVI – перша половина XVII ст.)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Походження українського козацтва. Козацькі степові та прикордонні спільноти. 2. Запорозька Січ. 3. Реєстрове козацтво. 4. Становлення козацького стану. Походи запорозьких козаків на володіння Кримського ханства та Османської імперії. 5. Запорозько-кримський договір 1624 р. 6. Участь запорозького та реєстрового козацтва у війнах Речі Посполитої. 7. Козацькі повстання. Козаки в боротьбі за відновлення прав православної церкви. 8. Ідентичність та політична культура козаків. 9. Внести в синхронізовану хронологічну таблицю (за зразком**) відомості про формування козацького стану: утворення козацьких Січей, укладання козацького реєстру, походи козаків у Кримське ханство, Османську імперію, Московське царство, участь козаків у війнах Речі Посполитої (зокрема Хотинські війни), козацькі повстання, видання «Ординації Війська Запорозького» тощо. 10. Об'єкти, наявність яких свідчить про формування 11. козацького стану (перші Січі, міста – осередки козацтва (Черкаси, Трахтемирів, Чигирин), райони козацьких повстань 1590-х, 1620–1630-х років; центри полків згідно з умовами Куруківської угоди). 12. Описати військове мистецтво, повсякденне життя, традиції й побут козацтва, облаштування Січі. Українські народні думи. «Маруся Богуславка»
2.3.	Козацька революція середини XVII ст. і війна за суверенітет козацької держави другої половини XVII ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Передумови і причини козацької революції. 2. Козацько-кримський союз. Події 1648 р. 3. Події 1649 р. 4. Зміна характеру повстання. 5. Зборівський договір. 6. Події 1650–1651 рр. 7. Берестецька битва. 8. Білоцерківський договір. 9. Батозька битва.

		<ol style="list-style-type: none"> 10. Жванецька облога. 11. Зовнішня політика: у пошуку союзників (Московське царство, Османська імперія, Молдавське князівство, Шведське королівство). Українсько-московський договір 1654 р. 12. Гадяцька угода. 13. Московсько-українська війна. 14. Конотопська битва. 15. Передумови, причини і перебіг «Руїни». 16. Внутрішня боротьба за владу та впливи. 17. Розкол козацької держави. 18. Посягання Московського царства на її суверенітет. 19. Спроби об'єднання Лівобережної та Правобережної Гетьманщини. Козацька Україна в системі міжнародних відносин. 20. Внести в синхронізовану хронологічну таблицю (за зразком**) відомості про битви і походи козацького війська під час козацької революції та війни за суверенітет козацької держави, політичні союзи та угоди Війська Запорозького з іншими державами тощо. 21. Перебіг козацької революції та війни за суверенітет козацької держави, зміни її територіальних меж відповідно до міждержавних домовленостей. 22. Розробити порівняльну характеристику особистісних якостей, політичних позицій, військово-політичної (релігійної, культурної) діяльності Адама Кисіля, Богдана Хмельницького, Данила Нечая, Дем'яна Многогрішного, Івана Богуна, Івана Брюховецького, Івана Виговського, Юрія Немирича, Івана Самойловича, Івана Сірка, Йосифа Тукальського-Нелюбовича, Павла Тетері, Петра Дорошенка, Тимоша Хмельницького, Юрія Хмельницького та ін. <i>(на вибір вступника, вибір обґрунтувати)</i>. 23. Усна народна творчість. Українські історичні пісні. «Чи не той то Хміль», «Ой Морозе, Морозенку»
<p>2.4.</p>	<p>Козацька Україна (гетьманщина) другої половини XVII – початку XVIII ст.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гетьманщина в період Івана Мазепи та спроба усамостійнення. 2. Конституція Пилипа Орлика. 3. Нова Січ. 4. Спроба реформування Гетьманщини за урядування Данила Апостола і Кирила Розумовського. 5. Остаточна ліквідація Росією політичної та адміністративної автономії Гетьманщини і Слобідської України. 6. Ліквідація Росією Запорозької Січі. 7. Політична культура козацької старшини, «Історія русів» як її квінтесенція.

		<ol style="list-style-type: none"> 8. Втручання Російської імперії у внутрішні справи Речі Посполитої, поступова втрата нею політичного суверенітету. 9. Конфесійне питання як формальний привід для втручання (шляхетські конфедерації та «Коліївщина»). 10. Гетьманщина як частина Речі Посполитої. «Перезаселення» українських земель і ліквідація правобережного козацтва. 11. Опришківський рух. 12. Гайдамаки. 13. Греко-католицька церква як ресурс української ідентичності. 14. Українські території як вузол протиріч між Російською та Османською імперіями. 15. Становище Кримського ханства і його анексія Російською імперією. 16. Імперська політика Росії щодо Півдня України. 17. Становище Закарпаття. Закарпатські русини в загонах опришків і козаців. 18. Руси-українці під владою молдавських господарів. 19. Перший поділ Речі Посполитої як відповідь імперій на спроби модернізації держави 20. королем Станіславом-Августом Понятовським у союзі з по-реформаторськи налаштованою шляхтою. 21. Чотирилітній сейм та спроби відновлення політичного суверенітету. 22. Конституція 3 травня 1791 р. Еволюція Речі Посполитої: від ранньомодерної держави багатьох народів до національної Польської держави Нового часу. 23. Змарновані сподівання: другий і третій поділи Речі Посполитої. 24. Зміни в приналежності західноукраїнських земель та Правобережної України. 25. Розвиток української культури другої половини XVII – XVIII ст.
2.5.	Україна та ранньомодерні імперії XVIII ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Рекомендований перелік історичних осіб, про діяльність яких вступники можуть формувати самостійні судження на основі навчальних матеріалів і адаптованих джерел: гетьмани Данило Апостол, Іван Мазепа, Іван Скоропадський, Кирило Розумовський, Павло Полуботок, Пилип Орлик, Семен Палій; кошові отамани Кость Гордієнко, Петро Калнишевський; керівники збройних виступів Іван Гонта, Максим Залізняк, Олекса Довбуш; діячі культури Григорій Сковорода, Паїсій Величковський, Феофан Прокопович та інші <i>(на розсуд екзаменаційної комісії)</i>. 2. Внести в синхронізовану хронологічну таблицю відомості

		<p>про гетьманування</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Івана Мазепи, Пилипа Орлика, Івана Скоропадського, Павла Полуботка, Данила Апостола, Кирила Розумовського, рух опришків, Коліївщину, остаточну ліквідацію гетьманства й Запорозької Січі, Кримського ханства, поділи Речі Посполитої, надання Києво-Могилянській колегії статусу академії, заснування та відновлення діяльності Львівського університету інше (<i>на розсуд екзаменційної комісії</i>). 4. Визначити способи та засоби, до яких вдавалися гетьмани, козацька старшина, аби відстояти суверенітет козацької держави. 5. Проаналізувати основні напрямки діяльності Пилипа Орлика і «мазепинців» 6. у еміграції. 7. Скласти порівняльно-хронологічну таблицю з назвами населених пунктів Півдня 8. України, яким змінили найменування в результаті анексії Росії. 9. Есе про Марину Мокієвську, Анастасію Скоропадську, Наталію Розумиху (Розумовську) – видатних «старшинок», які доклалися до політичного і культурного життя Гетьманщини (<i>на розсуд екзаменційної комісії або вступника</i>) 10. Здійснити уявну мандрівку до історико-культурних пам'яток України / рідного краю періоду бароко, встановити цінності й норми життя, які утверджували автори цих витворів мистецтва (архітектури, скульптури, образотворчого мистецтва). 11. Українські історичні пісні. «Максим козак Залізняк» 12. Стислий опис Українське козацьке бароко в пам'ятках історії та культури.
3. Ігорія України 9 клас		
3.1.	<p>«Довге» XIX ст. в історії України: територія, населення, влада</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ранній Новий час в історії України: здобутки і втрати. 2. Відлуння європейських подій XVIII ст. в Україні. 3. Вплив Французької революції на ідеиний клімат Центрально-Східної Європи. 4. Між двома імперіями: Україна на політичній карті Європи на зламі XVIII–XIX ст. 5. Адміністративно територіальний устрій українських територій у складі Російської та Австрійської імперій. 6. Російське самодержавство як політична система. 7. Українська територія та її залюдненість: чисельність, соціальний і національний склад населення. 8. Іншоетнічні групи на українській території: поляки, росіяни, кримські татари, євреї, німці та ін. 9. Запровадження «смуги осілості» для євреї в підросійської України. 10. «Довге» XIX століття: період модернізації та національних рухів у Європі.

		<p>11. Ознаки модернізації. Україна в XIX столітті: між традиційним укладом життя та викликами модернізації.</p> <p>12. Повідомлення (або есе) про європейські зв'язки України в Ранній Новий час.</p> <p>13. Зіставити (усно) оглядові карти з історії України, зокрема адміністративно-територіального устрою: станом на середину XVIII ст. і на початок XIX ст.</p> <p>14. Есе «Які новітні засоби вияву творчості: на папері, полотні, у блогосфері – мені найбільше імпонують?»</p>
<p>3.2.</p>	<p>Українські землі в складі Російської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.</p>	<p>1. Нові російські порядки: імперське освоєння українського простору.</p> <p>2. Козацтво після ліквідації Запорозької Січі та Гетьманщини.</p> <p>3. Чиновницький апарат у відносинах з центральною імперською владою і місцевим населенням.</p> <p>4. Французько-російська війна 1812 р. та плани Наполеона I щодо Східної Європи.</p> <p>5. Українські ополченські полки в російській армії та мешканці України на боці Наполеона I в легіоні Яна Домбровського.</p> <p>6. Соціальні та економічні зміни: криза кріпосницької системи, розмивання станових перегородок.</p> <p>7. Шляхетсько-дворянська верства.</p> <p>8. Життя сільської громади.</p> <p>9. Міщани: ремісники, торговці, підприємці.</p> <p>10. Початок індустріальної революції.</p> <p>11. Нова модель соціально-економічного розвитку Півдня України.</p> <p>12. Порто-франко Одеси.</p> <p>13. Початок українського національного руху («національне відродження»): козацькостаршинський етап.</p> <p>14. Асимілятори і традиціоналісти.</p> <p>15. Новгород-Сіверський гурток автономістів.</p> <p>16. Харківський осередок українського руху.</p> <p>17. Формування сучасної національної ідентичності. Нове покоління українських патріотів: Микола Костомаров, Пантелеймон Куліш, Тарас Шевченко Кирило-Мефодіївське братство та ідея всеслов'янської республіки-федерації.</p> <p>18. Нації та націоналізм у сприйнятті людей XIX століття.</p> <p>19. Політичне та етнічне розуміння нації.</p> <p>20. Соціальні та політичні рухи.</p> <p>21. Польське повстання 1830–1831 рр. і його наслідки для України.</p> <p>22. «Українське питання» в баченні російської влади й громадськості.</p> <p>23. Імперська «теорія офіційної народності» («православ'я самодержавство – народність»).</p> <p>24. Ліквідація Греко-католицької церкви в Російській імперії.</p> <p>25. Проаналізувати (усно) програмні документи Кирило-</p>

		<p>Мефодіївського братства під кутом зору відображення в них минулого/майбутнього України або/і з позиції формування прав і свобод людини.</p> <p>26. Проаналізувати (усно) літературні твори Тараса Шевченка в контексті розвитку українського національного руху (<i>навести приклади</i>).</p> <p>27. Розуміння значення «Історії русів» для української культури цього часу.</p> <p>28. Нова українська література. Іван Котляревський. «Енеїда», «Наталка Полтавка» - роль спадщини нової української літератури для національного самоусвідомлення.</p> <p>29. Охарактеризувати зв'язок між ідеями Просвітництва, романтизмом та діяльністю осередків національного відродження в Наддніпрянській Україні</p>
3.3.	Українські землі в складі Австрійської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Адміністративно-територіальний устрій українських регіонів у складі 2. Австрійської імперії. 3. Соціальний та етнічний склад населення. 4. Організація імперської влади. Реформи Марії Терезії та Йосифа II. 5. «Освічений абсолютизм». Початки українського національного руху в Австрійській імперії. Закарпатські «будителі». 6. Товариство галицьких греко-католицьких священників. 7. Національна діяльність Греко-католицької церкви. 8. Гурток «Руська трійця». 9. Дискусія про абетку (кирилиця чи латиниця) в Галичині. «Весна народів» та суголосні їй події в Галичині, Буковині й Закарпатті в 1848– 1849 рр. 10. Скасування панщини. Перша політична організація українців – Головна Руська рада – та її національна програма. 11. Газета «Зоря Галицька». 12. Українці в австрійському парламенті. 13. Історія альманаху «Русалка Дністровая», проаналізувати його зміст під кутом зору ідейного та емоційного наповнення, важливого для розвитку національного руху. 14. Уявний допис до газети «Зоря Галицька» з позиції сучасника революційних подій 1848 р., поборника прав людини. <i>Осередки романтичного руху в Західній Україні («Руська трійця»)</i> 15. Ставлення до засад народної моралі й етики
3.4.	Повсякденне життя та культура України кінця XVIII – першої половини XIX ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Повсякденне життя сільського і міського населення. 2. Сільська та міська забудова (приватний і громадський простори). 3. Житло і побут дворян (шляхтичів), купців, міщан, селян. 4. Одяг. Гігієна. Емансипація селянства. 5. Становище жінки. 6. Умови розвитку освіти й культури в Україні. 7. Імперська політика в галузі освіти й науки.

		<ol style="list-style-type: none"> 8. Університети в Україні (Львівський, Харківський, Київський): освітнє, наукове, соціальне та політичне призначення. 9. Елітарні навчальні заклади університетського типу: Кременецький ліцей, Рішельєвський ліцей в Одесі, Ніжинська гімназія вищих наук князя Безбородька. 10. Інтелектуальні співтовариства. 11. Становлення сучасної української літературної мови. 12. «Енеїда» Івана Котляревського – перший твір нової української літератури. 13. Націєтворча роль літературних та історичних праць. Теми та образи української романтичної літератури та історичної белетристики. 14. Тарас Шевченко і його «Кобзар». 15. Музика, театр, образотворче мистецтво та архітектура у світлі культурно-мистецьких течій класицизму і романтизму та розвитку національного руху. 16. Національно-культурне життя поляків, росіян, євреї в, німців, кримських татар на теренах України. 17. Єврейські «штетли». 18. Повсякденне життя мешканців України (селян, міщан, торговців, поміщиків) у першій половині XIX ст. 19. Здійснити віртуальну мандрівку «Пам’ятки образотворчого мистецтва та архітектури України першої половини XIX ст.» 20. «Наш край у кінці XVIII – першій половині XIX ст.». 21. Музика, театр, образотворче мистецтво та архітектура у світлі культурно-мистецьких течій класицизму і романтизму та розвитку національного руху 22. Тема жіночої долі у творчості Тараса Шевченка. Тема: «Катерина», «Наймичка», «У нашій раї на землі...» <i>(навести приклади з творів)</i>. 23. Іван Котляревський. «Енеїда», «Наталка Полтавка» пояснити алюзію на події історії України. 24. Пантелеймон Куліш. «Чорна рада». 25. <i>(значення ініціативності, наполегливості й працьовитості для досягнення поставленої мети. Прагнення до справедливості, лицарства, щирості, вірності почуттю й обов’язку)</i>. Створити розповідь про людину, яку вступник вважає взірцем інтелігентності з поясненням, які чесноти цієї особи є найціннішими для суспільства.
3.5.	Українські землі в складі російської імперії в другій половині XIX ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Україна в контексті міжнародних політичних подій середини XIX ст. 2. Східна (Кримська) війна 1853–1856 рр. як поштовх до реформ у Російській імперії. Українці у Східній (Кримській) війні. 3. Ліквідація кріпацтва та реформи 1860– 1870-х рр. 4. Модернізація промисловості й сільського господарства. Торгівля. 5. Втягнення підприємств України в імперський ринок.

		<ol style="list-style-type: none"> 6. Урбанізація. 7. Будівельна лихоманка. 8. Зміни в транспортному сполученні: пароплавні компанії і розбудова залізничної мережі. 9. Зміни в соціальній структурі населення. 10. Становлення української інтелігенції. 11. Розширення сфери застосування найманої праці. 12. Формування робітництва. 13. Труднощі адаптації селян до міських умов життя. 14. Українські підприємці. 15. Взаємини між підприємцями і найманими робітниками. 16. Український національний рух: академічно-громадівський етап. 17. Хлопомани і громадівський рух. 18. Київська громада. 19. Південно-Західний відділ Російського географічного товариства. 20. Молоді громади. 21. «Братство (Братерство) тарасівців». 22. Ідейні основи українського руху: Володимир Антонович і Михайло Драгоманов. 23. Реакція російської громадськості й імперської влади на розвиток українського руху: Валуєвський циркуляр і Емський указ. 24. Польський, єврейський та кримськотатарський рухи в Україні. 25. Польське повстання 1863–1864 рр. та його наслідки для поляків і українців. 26. Громадсько-політичне та культурне життя єврейського населення. Сіонізм. 27. Кримськотатарське національне відродження 28. Проаналізувати політику російської імперської влади в Україні на підставі Валуєвського циркуляру, Емського указу та інших доступних офіційних актів (<i>на вибір вступника</i>) підготувати відповідне резюме. 29. Проаналізувати програмні засади й форми організації українського руху на підставі публікацій його лідерів, офіційних документів, спогадів (<i>на вибір екзаменційної комісії</i>) підготувати відповідне резюме. 30. «Історії успіху: українські підприємці XIX ст.», «Пам'ятки політичної /правової думки в Україні XIX ст.» та ін.
3.6.	Українські землі в складі Австро-Угорщини в другій половині XIX ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зміни в політичному становищі західноукраїнських регіонів у зв'язку з перетворенням Австрійської імперії на АвстроУгорську, запровадженням конституційно-парламентського устрою та децентралізацією. 2. «Українське питання» в політиці австрійської влади. 3. Національно-політичні й культурні течії в українському русі Галичини і Буковини: русофіли («москвофіли») і народовці («українофіли»). Гасло «органічної праці». 4. Налагодження контактів Київської громади з галицькими

		<p>народовцями.</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Зародження ідеї «соборної України». 6. Радикальний рух у Галичині. 7. Зростання української політичної активності. 8. Українсько-польське суперництво в Галичині. 9. Українське представництво в Галицькому сеймі та австрійському парламенті у Відні. 10. Народовська політика «нової ери». 11. Утворення політичних товариств і політичних партій. 12. Особливості соціально-економічного розвитку західноукраїнських регіонів. 13. Пореформені (після скасування панщини в 1848 р.) зміни в становищі селянства. 14. Нафтова промисловість Дрогобиччини. Кооперативний рух. 15. Трудова еміграція. 16. Культурне життя поляків/евреїв/німців (на вибір екзаменційної комісії) на території України в ХІХ ст. 17. Скласти порівняльну таблицю розвитку українського руху в Російській та Австро-Угорській імперіях у ХІХ ст.
3.7.	<p>Україна початку ХХ ст. перед викликами модернізації</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Населення України на початку ХХ ст. 2. Індустріальна модернізація. 3. Міста як осередки великого підприємництва, торгівлі та фінансів. 4. Економічна криза 1900–1903 рр. 5. Розвиток монополій. 6. Регіональна спеціалізація промисловості й сільського господарства. 7. Проведення в Україні столипінської аграрної реформи. 8. Переселенські рухи. 9. Український національний рух: політичний етап. 10. Радикалізація руху. 11. Автономістська й самостійницька течії в національному русі. 12. Розбудова політичних партій. 13. Утворення національних організацій культурно-освітнього та військово-спортивного спрямування. 14. «Націоналізація» селянства. 15. Консолідація української нації. Українці в Російській революції 1905–1907 рр. 16. Боротьба українців за реформу виборчої системи в Австро-Угорській імперії. 17. Українське представництво в російській Державній думі та австрійських парламентських установах – Галицькому сеймі і Державній раді. 18. Український національний рух і його опоненти в умовах пореволюційної (сталипінської) реакції 1907–1914 рр. 19. Товариство українських поступовців. 20. Посилення імперського тиску з боку російської влади. 21. Діяльність чорносотенців. Антиєврейські погроми.

		<p>«Справа Бейліса».</p> <p>22. Посилення соціальної і політичної напруженості.</p> <p>23. «Українська політична думка: між федералізмом і самостійністю», «Правозахисні аспекти в діяльності лідерів українського національного руху» та ін.</p> <p>24. Встановити залежність між модернізацією повсякденного життя і трудовою еміграцією.</p> <p>25. Укласти порівняльну таблицю «Ідеї автономії та самостійності в програмах українських політичних партій Наддніпрянщини / Галичини».</p> <p>26. Проаналізувати програмні документи товариства «Просвіта»/«Сокіл»/«Січ» (на вибір екзаменційної комісії) та укласти уявний план діяльності його міського (сільського, гімназійного) осередку в Галичині на початку ХХ ст.</p>
3.8.	Повсякденне життя та культура України в середині ХІХ – на початку ХХ ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Укласти історичний портрет мецената, діяча української науки чи мистецтва другої половини ХІХ – початку ХХ ст. (на вибір екзаменційної комісії або вступника). 2. Розповісти про «Вплив процесів модернізації на повсякденне життя та світогляд населення України». 3. Підготувати план доповіді «Наш край у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.». 4. Українська поезія другої половини ХІХ ст. Іван Франко, Леся Українка (навести приклади літературної творчості, прочитати уривок з поезії). 5. Проаналізувати особливості стилів і напрямів мистецтва 6. (імпресіонізм, модернізм). 7. Оцінити роль людини у створенні історичної та культурної спадщини України та світу. 8. Навести приклади творів видатних діячів мистецтва України та світу

*

Період, дата(століття , десятиліття або рік)	Події на теренах України	Події поза теренами України	Примітки
Раннє Середньовіччя			
Зріле (Високе) Середньовіччя			
Пізнє Середньовіччя			

**

Період, дата(століття, десятиліття або рік)	Події на теренах України	Події поза теренами України	Примітки
Ранньомодерний час (ХVІ–ХVІІІ ст.)			

**ПІД ЧАС СПІВБЕСІДИ ВСТУПНИКИ ПОВИННІ
ПРОДЕМОНСТРУВАТИ ТАКІ ЗНАННЯ ТА ВМІННЯ**

	Розділ	У результаті навчально-пізнавальної діяльності учениці/учні зможуть знати/уміти/розуміти
1. Історія України. 7 клас		
1.1.	Виникнення Русі-України	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – час виникнення русі як військово-торгової спільноти, Русі як державного – утворення; <i>дати</i> договорів між Візантійською імперією та русами, повстання деревлян проти князя Ігоря, <i>особливості зовнішніх відносин</i> княгині Ольги, князя Святослава; – <i>території</i> розселення літописних слов'янських племен на теренах сучасної – України, <i>напрямки</i> походів руських князів/княгині середини IX–X ст. <p>Розуміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>поняття</i> «русь» як етнонім, самоназву військово-торгової групи норманів, яка осіла на Середньому Подніпров'ї; – <i>поняття</i> «данина», «дружина», «князь», «печеніги», «полюддя», «Русь» («Русь-Україна»), «хозари», «язичництво»; – <i>основні версії</i> походження та значення – назви «Русь» («Русь-Україна»); – <i>передумови</i> утворення держави у слов'ян, які жили на теренах сучасної України; – <i>роль</i> міста Києва у виникненні Русі; – <i>статус</i> літописних князів середини IX–X ст. як очільників дружин русів; – <i>історичний портрет</i> особистості як – <i>опис</i>, що включає перелік ключових рис – зовнішності та вдачі, характеристику публічної (політичної, господарської, культурної, релігійної та ін.) діяльності особистості, ставлення сучасників і своє ставлення до цієї діяльності та її результатів. <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>розмістити в хронологічній послідовності відомості</i> про ранню русь, згадки у джерелах руських князів/княгині середини IX–X ст.; – <i>схарактеризувати</i> спосіб життя (господарство, побут, організацію суспільства і влади, світосприйняття) слов'ян, які жили на теренах сучасної України; – укласти історичні портрети таких князів/княгині, як Олег, Ігор, Ольга, Святослав.
1.2.	Русь-Україна наприкінці X – у першій половині XI ст.	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>періоди</i> правління князів Володимира – Святославовича (Великого) та Ярослава Володимировича (Мудрого); <i>дати</i> впровадження християнства як державної релігії, розгрому печенігів біля – Києва; <i>приблизний час</i> зведення Софійського собору, започаткування укладання «Руської правди»;

		<p>– <i>територіальні межі</i> Русі-України наприкінці X – у першій половині XI ст.</p> <p>Розуміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>поняття</i> «берестяна грамота», «бояри», «вотчина», «графіті», «ікона», «книжкові мініатюри», «митрополія», «мозаїка», «собор», «шлюбна дипломатія», «фреска»; – <i>суспільну роль</i> різних верств населення Русі-України; – <i>Русь</i> періодів правлінь Володимира Святославовича та Ярослава Володимировича як <i>ранню середньовічну державу</i>; – <i>історичне значення</i> впровадження християнства як державної релігії Русі-України, започаткування кодифікації звичаєвого права; – <i>місце</i> Русі-України серед європейських держав після прийняття християнства. <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>розташувати в хронологічній послідовності відомості</i> про правління князів Володимира Святославовича (Великого) та Ярослава Володимировича (Мудрого), хрещення Русі та розбудову Київської митрополії, боротьбу Русі з печенігами, започаткування кодифікації руського звичаєвого права; – <i>розповісти про територію</i>, підлегли – Русі-Україні наприкінці X – у першій половині XI ст.; – <i>схарактеризувати</i> соціальне та господарське життя Русі-України наприкінці X – у першій половині XI ст., правове становище різних верств, діяльність Володимира Святославовича та Ярослава Володимировича, зіставити (за напрямками) і порівняти з діяльністю перших руських князів/княгині; – <i>визначити причини та наслідки</i> впровадження християнства як державної релігії Русі-України; – <i>розпізнавати і характеризувати пам'ятки культури</i> Русі-України першої половини XI ст.
1.3.	Русь-Україна у другій половині XI – першій половині XIII ст.	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>дати</i> Вишгородського, Любецького, Уветицького (Витичівського) з'їздів князів, періоди правління Володимира Всеволодовича (Мономаха), Мстислава Володимировича (Великого), <i>дату</i> першої писемної згадки слова «Україна» та версії його значення; – <i>територіальні межі</i> Київського, Переяславського, Чернігівського, Волинського і Галицького князівств у другій половині XI – першій половині XIII ст., а також <i>половецьких земель</i>. <p>Розуміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>передумови, причини, сутність</i> поліцентричності Русі-України; – <i>правління</i> наступників Ярослава Володимировича (Мудрого) як процес виникнення самостійних адміністративно-територіальних утворень («земель»), де загосподарювали представники Мономаховичів, Олєговичів, Ростиславовичів та ін.; – <i>існування відмінностей</i> між елітарною (княжо-дружинною) культурою Русі, що тяжіла до цілісності, та народною культурою, яка була просякнута племінними відмінностями. <p>Уміти:</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – розташувати в хронологічній послідовності основні відомості про події Київського, Чернігівського, Переяславського, Волинського і Галицького князівств у другій половині XI – першій половині XIII ст.; – розповісти про зміни територіальних меж Київського, Переяславського, Чернігівського, Волинського і Галицького князівств у другій половині XI – першій половині XIII ст.; – схарактеризувати розвиток соціальних відносин, господарства та культури Русі-України у другій половині XI – першій половині XIII ст.; – розпізнавати та характеризувати пам'ятки культури Русі-України другої половині XI – першої половині XIII ст.; – схарактеризувати діяльність таких князів, як Володимир Всеволодович (Мономах), Мстислав Володимирович (Великий), Володимир Глібович, Ігор Святославович (новгород-сіверський).
1.4.	<p>Волинь і Галичина кінця XII – середини XIII ст. Волинсько-Галицьке князівство («Держава Романовичів») середини XIII–XIV ст.</p>	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – час правління у Галичі Романа Мстиславовича, монгольської навали на Русь-Україну; дати битви на річці Калка, коронування Данила Романовича; – умовні територіальні межі Волинсько-Галицького князівства («держави Романовичів») та сусідніх держав, напрямки походів монголів на Русь-Україну. <p>Розуміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – поняття «баскак», «король», «хан», «ярлик»; – особливості підпорядкування окремих руських князівств Монгольській імперії (улусу Джучі/Золотій Орді); – передумови посилення культурних впливів країн Центральної Європи на терени Волинсько-Галицького князівства («держави Романовичів»); – особливості політичного устрою, господарського розвитку і культури руськоукраїнського суспільства як визначальних умов збереження його самобутності під час монгольського завоювання. <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розташувати в хронологічній послідовності відомості про Волинське і Галицьке князівства, їх об'єднання під владою Романа Мстиславовича; походи монголів на Русь-Україну, події на Волині й у Галичині; – схарактеризувати внутрішню та зовнішню діяльність князя/короля Данила; – встановити історичне значення коронування Данила Романовича, причини невикористання королівського титулу спадкоємцями Данила і актуалізації ідеї королівства Руського під час боротьби за волинсько-галицьку спадщину у середині XIV ст.; – розпізнавати та характеризувати пам'ятки культури Волинсько-Галицького князівства («держави Романовичів»); – схарактеризувати діяльність правителів Волині й Галичини, Волинсько-Галицького князівства («держави Романовичів»), таких як Ярослав Осмомисл, Роман Мстиславович, Лев Данилович, Юрій Львович.
1.5.	Руські землі в складі	Знати:

	<p>сусідніх держав (середина XIV – початок XVI ст.). Кримське Ханство</p>	<ul style="list-style-type: none"> – час входження руських земель до складу різних держав, утворення Кримського ханства і його підпорядкування Османській імперії; <i>дати</i> битви на річці Сині Води, Кревської, Городельської уній, Грюнвальдської битви, Луцького з'їзду монархів, утворення Руського та Подільського воєводств у складі Польського королівства, зрівняння у правах польської та руської шляхти, привілею Казимира IV для землевласників Великого князівства Литовського;; – <i>території</i> українських земель у складі різних держав; – <i>соціальний склад</i> населення українських земель. <p>Розуміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>поняття</i> «еліта», «магдебурзьке право», «магнат», «персональна унія», «самоврядування», «султан», «шляхта»; – <i>інкорпорацію (включення)</i> руських земель до складу сусідніх держав як династичне успадкування та/або територіальні здобутки; – <i>особливості</i>: 1) державних устроїв Великого князівства Литовського, Польського королівства; 2) становища руських земель у складі різних держав; – <i>формування</i> уявлень про окремішність українських спільнот; – <i>специфіку</i> станової держави та <i>роль</i> у ній шляхти; – <i>вплив</i> європейської культури на культуру населення українських земель; – <i>передумови</i> утворення незалежного Кримського ханства і встановлення над ним протекторату Османської імперії. <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>розташувати в хронологічній послідовності відомості</i> про входження руських земель до складу сусідніх держав, утворення Кримського ханства і його підпорядкування Османській імперії; – <i>розповісти про</i> українські землі в складі сусідніх держав; <i>територію</i> Кримського ханства; <i>міся подій</i>, що визначали процес інкорпорації князівств південно-західної Русі в XIV – XV ст. до складу сусідніх держав; – <i>визначати впливи</i> Кревської та Городельської уній на формування української політичної еліти у Великому князівстві Литовському, Польському королівстві; особливості господарського і культурного розвитку, зокрема розвитку міст із магдебурзьким правом; організації влади та суспільних відносин у руських землях, що входили до складу Великого князівства Литовського, Польського королівства; – <i>схарактеризувати</i> політичний устрій, – <i>господарство та культуру</i> Кримського ханства, <i>повсякденне життя</i> його населення (знаті й простолюдинів, кочовиків і осілого люду); – <i>розпізнавати та характеризувати</i> пам'ятки культури українського та кримськотатарського народів XIV – XV ст.; – <i>укласти історичні портрети</i> князів Ольгерда, Вітовта, Свидригайла, <i>розповісти</i> про наукову діяльність Юрія Котермака (Дрогобича).
1.6.	<p>Узагальнення до курсу. Історія Русі-України в контексті</p>	<p>Розуміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>взаємопов'язаність і взаємозалежність</i> – процесів господарського, соціального, політичного й культурного

	середніх віків	<p>життя русько-українського, візантійського та європейських суспільств.</p> <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>встановити</i> цивілізаційні здобутки русько-українського суспільства в Середньовіччі; – <i>визначити</i> внесок русько-українського суспільства IX–XV ст. в загальноєвропейську культурну спадщину; – <i>схарактеризувати</i> європейські впливи на культуру русько-українських земель; – <i>порівняти</i> процеси і явища європейської та української історії Середньовіччя; – <i>розкрити</i> особливості українського Середньовіччя (порівняно з історією тогочасної Візантії та Західної Європи).
2. Історія України. 8 клас		
2.1.	Землі України в XVI – першій половині XVII ст.	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>час</i> існування Держави Великих Моголів, панування у Китаї династії Цин і період сьогунату Токугави. <p>Розуміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>традиційний характер</i> чотирьох найбільших цивілізацій Сходу, що розвивалися в Ранній Новий час: індійської, ісламської, китайської та японської; – <i>поняття</i> «політика самоізоляції», «самураї», «сьогунат». <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>розмістити в хронологічній послідовності відомості</i> про встановлення влади – Великих Моголів, Сефевидів, династії Цин, Токугави; – <i>визначити особливості</i> культур народів Сходу; – <i>розкрити особливості</i> взаємин країн Сходу та Європи.
2.2.	Становлення українського козацтва (XVI – перша половина XVII ст.)	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>дати</i> укладення Радомської конституції «Nihil novi» («нічого нового»), битви поблизу міста Орша, Литовських статутів, акта Варшавської конфедерації, «Генріхових артикулів», створення Пересопницького Євангелія, укладення Люблінської унії, Берестейської церковної унії, відновлення прав православної церкви та ієрархії Київської митрополії православної церкви, підписання «Пунктів для заспокоєння руського народу», заснування Київської (Києво-Могилянської) колегії; – <i>територіальний поділ</i> України на початок XVI ст., <i>судово-адміністративні зміни</i> у Великому князівстві Литовському внаслідок реформ 1564–1566 років, <i>адміністративно-територіальні зміни</i>, що відбулися внаслідок Люблінської унії. <p>Розуміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>поняття</i> «вертеп», «гравюра», «колегія», «полемічна література», «рента», «сеймики», «слов'яно-греко-латинська школа», «уній на (греко-католицька) церква», «фільварок», «церковні братства»; – <i>значення</i> Люблінської унії для русько-українського суспільства; – <i>особливості</i> організації державної влади у Речі Посполитій; – <i>основні риси</i> політичної культури Речі Посполитої;

		<ul style="list-style-type: none"> – місце українських земель в економічній системі Речі Посполитої та Європи; – особливості магдебурзького права на українських землях; – Берестейську унію як спробу православних ієрархів реформувати православну церкву в контексті європейських культурно-релігійних процесів; – значення розвитку книговидання та шкільництва на теренах України. <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розташувати в хронологічній послідовності відомості про характерні для XVI – першої половини XVII ст. процеси політичного, соціально-економічного, культурного та релігійного життя на теренах України; – пояснити особливості складання уявлень про Русь як окремий регіон Речі Посполитої; – знаходити в історичних джерелах факти відстоювання українською шляхтою руської окремішності; – схарактеризувати політичне, господарське та релігійне життя на українських землях у XVI – першій половини XVII ст.; – розкрити цілі та напрямки діяльності православних братств як елементів широкого самоврядування; – визначити причини і наслідки укладення Берестейської унії; – оцінити значення: 1) релігійної полеміки між православними й уніатами для реформування релігійного та культурного життя; 2) заснування Острозької слов'яно-греко-латинської школи та Київської (Києво-Могилянської) колегії; – обґрунтувати свої судження про діячів церкви і культури XVI – першої половини XVII ст., зокрема таких, як Костянтин Іванович Острозький, Василь-Костянтин Костянтинович Острозький, Адам Кисіль, Іпатій Потій, Йосип Велямин Рутський, Мелетій Смотрицький, Петро Могила; – розпізнавати та характеризувати пам'ятки архітектури, споруджені в стилі ренесанс на теренах сучасної України.
2.3.	<p>Козацька революція середини XVII ст. і війна за суверенітет козацької держави другої половини XVII ст.</p>	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – дати заснування Хортицької, Томаківської, Базавлуцької, Микитинської Січей, час виникнення реєстрового козацького війська, термін чинності «Ординації Війська Запорозького...»; – напрямки походів козаків першої чверті XVII ст.; – факти про участь козаків у війнах Речі Посполитої. <p>Розуміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – поняття «Великий кордон», «Великий Луг», «гетьман», «Запорозька Січ», «зимівник», «кіш», «козак», «козацька рада», «козацькі клейноди», «кошовий отаман», «курінь», «низове козацтво», «покозачення», «політична культура», «полк», «реєстрове козацтво», «річкові пороги», «сотня», «уходництво»; – передумови і перетворення козацтва в окремий соціальний стан; – затвердження створення урядом Речі Посполитої реєстрового війська в 70-х роках XVI ст. як початок визнання козацтва новим соціальним станом; – становлення козацького стану як вихідців із різних соціальних груп

		<p>із різною політичною культурою, цінностями та життєвими стратегіями;</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>причини</i> козацьких повстань; <i>характер</i> козацьких виступів як боротьби за станові права; – <i>особливості</i> залученості козаків до релігійних процесів у Речі Посполитій; – <i>роль</i> вихідців із шляхетського середовища як носії в річпосполитської політичної культури в боротьбі за станові козацькі права. <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>розташувати в хронологічній послідовності відомості</i> про формування козацтва як окремого соціального стану; – <i>схарактеризувати військовополітичну організацію</i> козацтва; – <i>описати традиції, звичаї й побут</i> козаків, історико-культурні пам'ятки, пов'язані з козацтвом; – <i>визначати причини та наслідки:</i> виникнення козацтва і Січей; активності козацтва в морських і суходільних походах у Кримське ханство, Османську імперію, Московське царство; козацьких повстань 1590-х, 1620–1630-х років, Куруківської, Переяславської угод, «Ординації Війська Запорозького...»; – <i>обґрунтувати свої судження</i> про таких історичних діячів, як Дмитро Гуня, Дмитро Вишневецький, Іван Сулима, Михайло Дорошенко, Павло Павлюк (Бут), Петро Конашевич-Сагайдачний, Северин (Семерій) Наливайко, Яків Острияниця (Остриянин) <i>(на вибір екзаменційної комісії)</i>.
2.4.	<p>Козацька Україна (гетьманщина) другої половини XVII – початку XVIII ст.</p>	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>хронологічні межі</i> козацької революції середини XVII ст. і війни за суверенітет козацької держави; <i>дати</i> укладення Зборівської угоди, «Березневих статей», Гадяцької угоди, Андрусівського перемир'я, Корсунської угоди, «Вічного миру», Карловицького мирного конгресу; проведення «Чорної ради» поблизу Ніжина, здійснення Чигиринських походів; – <i>місця</i> основних подій козацької революції середини XVII ст. і війни за суверенітет козацької держави. <p>Розуміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>поняття</i> «Військо Запорозьке/Гетьманщина», «Військо Низове Запорозьке/Запорозька Січ», «козацька держава», «козацька революція», «наказний гетьман», «Руїна», «суверенітет»; <i>різницю між поняттями</i> «Військо Запорозьке/Гетьманщина» та «Військо Запорозьке Низове/Запорозька Січ»; – <i>сутність</i> козацької революції, що зумовила створення української козацької держави; – <i>еволюцію</i> повстання Богдана Хмельницького: від боротьби за станові права до війни за суверенну державу; – <i>Гадяцьку угоду як спадкоємність</i> козацько-шляхетського проєкту Русі – «третього» складника Речі Посполитої; – <i>«Руїну» як боротьбу</i> різних політичносоціальних проєктів розвитку козацької України. <p>Уміти:</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – <i>розмістити в хронологічній послідовності битви і походи</i> козацької революції, війн під проводом Богдана Хмельницького та його наступників, рішення про політичні союзи та угоди Війська Запорозького з іншими державами; відомості про змагання українців за зміцнення інститутів держави і збереження державного суверенітету в період «Руїни»; – <i>показати на карті кордони</i> української козацької держави, основні напрямки походів і місця битв; <i>простежити на основі карти хід боротьби</i> за утвердження державного суверенітету на теренах сучасної України; – <i>розповісти про перебіг</i> козацької революції середини XVII ст. і війни за суверенітет козацької держави; – <i>зіставити і порівняти умови</i> Зборівського і Білоцерківського договорів, «Березневих статей»; – <i>визначити передумови, причини та наслідки</i> козацької революції середини XVII ст. і війни за суверенітет козацької держави; – <i>проаналізувати відносини</i> Війська Запорозького з державами-сусідами, роль – козацької дипломатії в боротьбі за державність; – <i>обґрунтувати свої судження</i> про військово-політичну діяльність таких історичних діячів, як Богдан Хмельницький, Дем'ян Многогрішний, Іван Богун, Іван Брюховецький, Іван Виговський, Іван Самойлович, Іван Сірко, Павло Тетеря, Петро Дорошенко, Юрій Немирич, Юрій Хмельницький.
2.5.	Україна та ранньомодерні імперії XVIII ст.	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>основні віхи</i> боротьби за збереження української державності; – <i>хронологічні межі</i> існування Чортомлицької, Кам'янської, Олешківської, Нової (Підпільненської) Січей; – <i>періоди</i> розгортання опришківського й гайдамацького рухів; – <i>дати</i> остаточної ліквідації гетьманства і козацького устрою, поділів Речі Посполитої; – <i>землі</i> України, що потрапили до складу Російської імперії та Австрійської держави внаслідок російсько-турецьких воєн, ліквідації Кримського ханства, поділів Речі Посполитої. <p>Розуміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>поняття</i> «академія», «гайдамаки», «козацьке бароко», «козацькі літописи», «Кам'янська Січ», «Коліїщина», «куруци», «Нова (Підпільненська) Січ», «Олешківська Січ», «опришки», «Пакти та конституції законів і вольностей Війська Запорозького» («Конституція Пилипа Орлика»/«Бендерська конституція»), «паланка»; – <i>нові геополітичні реалії</i> XVIII ст.; – <i>основні етапи</i> ліквідації Російською імперією суверенітету козацької держави; – <i>наслідки</i> втручання російського уряду в управління Гетьманщиною за Першої і Другої малоросійських колегій та «Правління гетьманського уряду»; – <i>особливості:</i> 1) втягнення Гетьманщини в події Північної війни та міжнародних відносин початку – середини XVIII ст.; 2) становища

		<p>Кримського ханства і наслідки втрати його державності;</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>колонізацію</i> Росією Півдня України як <i>знищення, привласнення, використання</i> вже наявних на тих землях козацької, кримськотатарської, османської інфраструктури, господарства, здобутків; – <i>передумови та причини</i> поділів Речі Посполитої; – <i>внесок</i> Києво-Могилянської колегії (академії) в розвиток освіти; – <i>особливості</i> розвитку культури періоду «козацького бароко». <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>розташувати в хронологічній послідовності події</i>, що засвідчують наступ на українську державність з боку Російської імперії; – <i>встановити причини і наслідки</i> скасування гетьманства, ліквідації Запорозької Січі, приєднання Правобережжя, Поділля, Волині та Кримського ханства до Росії; опришківського та гайдамацького рухів; – <i>схарактеризувати</i> політику Російської імперії щодо Речі Посполитої; Російської імперії та Австрійської держави щодо українських земель і українців; – <i>обґрунтувати свої судження</i> про діяльність козацьких гетьманів і кошових отаманів, ватажків селянських виступів, діячів культури другої половини XVII – XVIII ст.; – <i>характеризувати пам'ятки</i> української культури другої половини XVII – XVIII ст.
3. Історія України 9 клас		
3.1.	«Довге» XIX ст. в історії України: територія, населення, влада	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>хронологічні межі та ознаки</i> Нового часу, <i>час</i> включення українських територій до складу Російської та Австрійської імперій; – <i>адміністративно-територіальний устрій</i> українських земель у складі Російської та Австрійської імперій; – <i>чисельність, соціальний і національний склад населення</i> України в XIX ст. <p>Розуміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>поняття</i>: «“довге” XIX століття», «модернізація», «національне відродження»; – <i>головні цілі та сутність</i> політики Російської та Австрійської імперій на території України; – <i>зумовленість</i> густоти залюднення природно-географічними та економічними чинниками; – <i>вплив</i> подій (зокрема Французької революції 1789 р.) і тенденції європейської історії на розвиток України; – <i>XIX століття як час</i> суспільної <i>модернізації</i>, соціальних і національних <i>рухів</i> у Європі; – <i>модернізацію як перехід</i> від традиційного аграрного до сучасного індустріального та урбанізованого суспільства. <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>обґрунтувати хронологічні межі</i> історичного («довгого») XIX ст.; – <i>розповісти про</i> українські <i>території</i> в складі Російської та Австрійської імперій;

		<ul style="list-style-type: none"> – <i>схарактеризувати</i> політичне і соціальне <i>становище</i> України на зламі XVIII– – XX ст.; – пояснити чинники та механізми змін – у чисельності, соціальному й національному складі населення України.
3.2.	Українські землі в складі Російської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>назви і час</i> існування козацьких формувань: Задунайська Січ, Азовське козацьке військо, Чорноморське/Кубанське – козацьке військо; <i>час</i> початку індустріальної революції в Україні, польського Листопадового повстання, діяльності Кирило-Мефодіївського братства. <p>Розуміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>поняття</i>: «індустріальна революція (промисловий переворот)», «національна ідентичність», «національний рух» («національне відродження»); – <i>вплив</i> індустріальної революції на розвиток міст, торгівлі, транспорту, соціальну структуру суспільства; – <i>роль</i> Харківського і Київського університетів як центрів українського національного відродження; – <i>вплив</i> польського національно-визвольного руху на суспільні настрої в Україні; – <i>програмні положення та ідейні засади</i> діяльності Кирило-Мефодіївського братства; – <i>зв'язки</i> між соціальними і національними рухами. <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>схарактеризувати</i> політичний і соціально-економічний <i>стан</i> підросійської України, <i>особливості</i> першого етапу індустріальної революції, розгортання українського національного руху, діяльність Кирило-Мефодіївського братства; – <i>пояснити</i> вплив індустріальної революції на соціально-економічний розвиток України, значення діяльності Кирило-Мефодіївського братства для національного руху; – <i>визначити</i> розбіжності в цілях українського, польського (національних) і російського (опозиційного до самодержавства) рухів на території України; – <i>обґрунтувати судження</i> про історичне значення діяльності Івана Котляревського, Миколи Костомарова, Пантелеймона Куліша, Тараса Шевченка.
3.3.	Українські землі в складі Австрійської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>історичні обставини</i> включення українських територій (Галичини, Буковини, Закарпаття) до Габсбурзької монархії; – <i>період діяльності</i> «Руської трійці», <i>хронологічні межі</i> «Весни народів». <p>Розуміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>поняття</i>: «будителі», «Весна народів», «освічений абсолютизм»; – <i>причини</i>, які зумовили провідну роль Греко-католицької церкви і духівництва в українському русі

		<p>Галичини;</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>ідейні засади</i> діяльності гуртка «Руська трійця», Головної Руської ради; – <i>історичне значення</i> альманаху «Русалка Дністровая». <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>схарактеризувати</i> політичний і соціально-економічний стан українських регіонів у складі монархії Габсбургів, реформи періоду «освіченого абсолютизму» та їхній вплив на українське населення; – <i>визначити</i> напрями і результати діяльності «Руської трійці», досягнення революції 1848–1849 рр., роль грекокатолицького духовництва в житті західноукраїнського суспільства, особливості українського руху в Закарпатті та Буковині; – <i>обґрунтувати судження</i> про історичне значення діяльності Івана Могильницького, Лук'яна Кобилиці, Маркіяна Шашкевича, Олександра Духновича.
3.4.	<p>Повсякденне життя та культура України кінця XVIII – першої половини XIX ст.</p>	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>дати</i> відновлення діяльності Львівського університету, заснування університетів у Харкові та Києві, ліцеї в у Кременці, Одесі, гімназії вищих наук у Ніжині, виходу друком «Енеїди» Івана Котляревського, «Кобзаря» Тараса Шевченка. <p>Розуміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>поняття</i>: «класицизм», «національна культура», «романтизм»; – <i>гасло</i> «пробудження/відродження» (мови, традицій тощо) як <i>поштовх до національних рухів</i> народів, які не мали власної державності; – <i>суперечності</i> розвитку української культури під впливом модернізаційних процесів і політики Російської та Австрійської імперій; – <i>причиннонаслідковий зв'язок</i> між модернізаційними процесами та змінами в житті й побуті людини; – <i>значення</i> історичних пам'яток, фольклору й етнографії, літературних та історичних творів у становленні української національної ідентичності. <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>схарактеризувати розвиток</i> освіти, науки й культури в Україні, <i>формування</i> нової української літератури та сучасної літературної мови; – <i>визначити особливості</i> розвитку освіти, науки й культури, <i>причини і наслідки</i> культурних зрушень, <i>особливості</i> повсякденного життя; – <i>пояснити зумовленість</i> культурних процесів потребами національного розвитку, <i>суперечливі наслідки</i> модернізаційних процесів для розвитку національної освіти і культури; – <i>розпізнати й описати пам'ятки</i> архітектури та образотворчого мистецтва, створені під впливом художніх принципів класицизму і романтизму; – <i>узагальнити діяльність</i> Василя Каразіна, Григорія Квітки-Основ'яненка, Івана Котляревського, Миколи Гоголя, Михайла Максимовича, Михайла Остроградського, Пантелеймона Куліша, Петра Гулака-Артемівського, Тараса Шевченка.

<p>3.5.</p>	<p>Українські землі в складі російської імперії в другій половині XIX ст.</p>	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>хронологічні межі</i> Східної (Кримської) війни, <i>дати</i> скасування кріпацтва і панщини в Російській імперії, будівництва залізниці Одеса–Балта, створення Київської громади, Південно-Західного відділу Російського географічного товариства, «Братства (Братерства) тарасівців», ухвалення Валуєвського циркуляру та Емського указу. <p>Розуміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>поняття</i>: «громадівський рух», «земство», «індустріалізація», «інтелігенція», «урбанізація»; – <i>особливості</i> проведення «великих реформ» 1860–1870-х рр. на території України; – <i>причиннонаслідкові зв'язки</i> між аграрними реформами і розгортанням індустріальної революції, розвитком міст, залізничного будівництва, змінами в соціальній структурі населення; – <i>роль</i> різночинної інтелігенції в розвитку українського національного руху та осучасненні (модернізації) суспільства; – <i>спрямованість</i> українського руху на формування модерної нації ; – <i>вплив</i> заборонних актів російської імперської влади (Валуєвського циркуляру, Емського указу) на розвиток українського руху; – <i>зародження та поширення</i> серед єврейської інтелігенції ідеології сіонізму – <i>як основи</i> збереження єврейської національної ідентичності в умовах посилення з боку імперської влади антисемітських настроїв; – <i>культурно-просвітницьке спрямування</i> кримськотатарського національного руху. <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>схарактеризувати особливості</i> соціально-економічних перетворень в Україні в пореформений період, погляди і діяльність громадівців 1860–1890-х рр.; – <i>визначити причини й наслідки</i> селянської реформи 1861 р., особливості інституційного етапу в розвитку українського руху, значення громадівського руху; – <i>пояснити роль і місце</i> України в господарському житті Російської імперії; – <i>схарактеризувати</i> кримськотатарське національне відродження; – <i>обґрунтувати судження</i> про історичне значення діяльності Володимира Антоновича, Ісмаїла Гаспринського, Михайла Драгоманова, Олександра Кониського.
<p>3.6.</p>	<p>Українські землі в складі Австро-Угорщини в другій половині XIX ст.</p>	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>дати</i> утворення товариства «Просвіта», Товариства імені Шевченка, Руськоукраїнської радикальної партії, Української національно-демократичної партії. <p>Розуміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>поняття</i>: «кооперативний рух», «народовці/українофіли», «нова ера», «органічна праця», «радикали», «руссофіли/ москвофіли», «український П'ємонт»; – <i>особливості</i> соціально-економічного і політичного розвитку українських регіонів у складі Австро-Угорської імперії.

		<p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>схарактеризувати мету й діяльність</i> товариства «Просвіта», Товариства імені Шевченка (літературного, а пізніше – наукового); – <i>пояснити роль і місце</i> українських регіонів у господарському житті АвстроУгорської імперії, причини виникнення радикального руху, причини і наслідки трудової еміграції; – <i>роль</i> конституційно-парламентської системи в розвитку національних рухів народів Австро-Угорської імперії (зокрема українського); – <i>визначити напрями</i> діяльності перших українських політичних партій у Галичині, <i>мету і наслідки</i> кооперативного руху; – <i>історичну зумовленість</i> ідеї «соборної України» – національної єдності підросійських і півавстрійських частин української території; – <i>обґрунтувати судження</i> про історичне значення діяльності Івана Франка, Олександра Барвінського, Юліана Бачинського, Юліана Романчука, Юрія Федьковича.
3.7.	Україна початку ХХ ст. перед викликами модернізації	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>дати</i> створення Революційної української партії (РУП), утворення в Російській імперії Державної думи, проведення виборчої реформи в Австро-Угорській імперії (запровадження загального виборчого права). <p>Розуміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>поняття:</i> «страйк», «народне віче», «монополія», «політизація національного руху», «ксенофобія»; – <i>тенденції й протиріччя</i> соціально-економічної та суспільно-політичної модернізації України початку ХХ ст.; – <i>вплив</i> Російської революції 1905–1907 рр. на український національний рух у Російській імперії; – <i>значення</i> австрійського конституційно-парламентського устрою для розвитку українського руху. <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>схарактеризувати</i> соціально-економічні зміни в Україні на зламі ХІХ– ХХ ст., <i>діяльність</i> політичних партій та інших національних організацій, – <i>український національний рух</i> у період Російської революції 1905–1907 рр., – <i>боротьбу</i> українців за реформу виборчої системи в Австро-Угорщині; – <i>визначити і пояснити цілі та особливості</i> проведення в Україні столичинської аграрної реформи; – <i>пояснити причини і визначити наслідки</i> посилення тиску російської влади на український національний рух у 1907–1914 рр.; – <i>обґрунтувати судження</i> про історичне значення діяльності Євгена Чикаленка, Івана Боберського, Кирила Трильовського, Костя Левицького, Миколи Міхновського, Михайла Грушевського.
3.8.	Повсякденне життя та культура України в середині ХІХ – на	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>дати</i> створення університетів в Одесі й Чернівцях, перетворення літературного Товариства імені Шевченка на наукове, обрання

<p>початку XX ст.</p>	<p>Андрея Шептицького митрополитом Греко-католицької церкви.</p> <p>Розуміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>поняття</i>: «емансипація», «меценат», «реалізм», «секуляризація», «український модерн/модернізм»; – <i>суперечливість</i> умов, у яких розвивалася українська культура (залежність від національної політики імперій); – <i>роль</i> науки, освіти, мистецької культури в розвитку українського руху, зокрема в обґрунтуванні української національної ідеї, визначенні цілей національного руху в боротьбі з імперським устроєм; – <i>значення</i> доброчинності та меценатства для розвитку української освіти й культури; доброчинність і меценатство як вияв взаємодії моралі та економіки; – <i>роль</i> церкви в суспільно-політичному і культурному житті українців та інших народів на теренах України. <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>схарактеризувати вплив</i> модернізації на суспільно-культурне життя українців, зміни у світогляді людини і повсякденному житті; – <i>розпізнати й описати пам'ятки</i> архітектури й образотворчого мистецтва, створені під впливом художніх принципів реалізму і модернізму; – <i>обґрунтувати судження</i> про історичне значення діяльності Андрея Шептицького, Богдана і Варвари Ханенків, Івана Пулюя, Іллі Мечникова, Лесі Українки, Марії Заньковецької, Миколи Лисенка, Михайла Грушевського, Михайла Коцюбинського, родини Тобілевичів, Соломії Крушельницької .
------------------------------	---

ВИМОГИ ДО ОЦІНЮВАННЯ СПІВБЕСІДИ

Мінімальний прохідний бал 140 балів

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

шкала 100 - 200	Критерії оцінювання
Не прохідні бали	
100	Вступник називає одну-дві події, дати, історичні постаті чи історико-географічні об'єкти
100	Вступник називає декілька подій, дат, історичних постатей або історико-географічних об'єктів; вибирає правильний варіант відповіді на рівні «так-ні»; має загальне уявлення про лічбу часу в історії
110	Вступник двома-трьома простими реченнями розповісти про історичну подію чи постать; упізнати її за описом; співвіднести рік зі століттям, століття - з тисячоліттям; має загальне уявлення про історичну карту
120	Вступник репродуктивно відтворює невелику частину навчального матеріалу теми, пояснюючи історичні терміни, подані в тексті підручника, називаючи одну-дві основні дати; показуючи на карті історико-географічний об'єкт
130	Вступник з допомогою вчителя відтворює основний зміст навчальної теми, визначати окремі ознаки історичних понять, називати основні дати; показувати на

	історичній карті основні місця подій
Прохідні бали	
140	Вступник самостійно відтворює фактичний матеріал теми, давати стисло характеристику історичній постаті, установлювати послідовність подій; користуватись за допомогою вчителя наочними та текстовими джерелами історичної інформації
150	Вступник послідовно й логічно відтворює навчальний матеріал теми, виявляє розуміння історичної термінології, характеризує події (причини, наслідки, значення), виокремлює деякі ознаки явищ і процесів; «читає» історичні карти .
160	Вступник володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, дає правильне визначення історичних понять, аналізує описані історичні факти, порівнює однорідні історичні явища, визначає причинно-наслідкові зв'язки між ними, встановлює синхронність подій у межах теми.
170	Вступник оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти та формулює нескладні висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами; дає порівняльну характеристику історичних явищ, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки; синхронізує події в межах курсу.
180	Вступник використовує набуті знання для вирішення нової навчальної проблеми; виявляє розуміння історичних процесів; робить аргументовані висновки, спираючись на широку джерельну базу; рецензує відповіді учнів; співставляє й систематизує дані історичних карт; синхронізує події вітчизняної та всесвітньої історії
190	Вступник володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, співвідносити історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії
200	Вступник системно володіє навчальним матеріалом; самостійно характеризує історичні явища, виявляє особисту позицію щодо них; уміє виокремити проблему й визначити шляхи її розв'язання; користується джерелами інформації, аналізує та узагальнює її